

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА „ИКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ НА ТЪРГОВИЯТА И
УСЛУГИТЕ“

Приета от ФС (протокол №/ дата):

УТВЪРЖДАВАМ:

Приета от КС (протокол №/ дата): 4/ 12.11.2021 г.

Декан:

(доц. д-р Денка Златева)

У Ч Е Б Н А П Р О Г Р А М А

ПО ДИСЦИПЛИНАТА: "КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА ТЪРГОВСКИЯ БИЗНЕС"

ЗА СПЕЦ: Омниканален търговски бизнес, ОКС „магистър“ – дистанционно обучение

КУРС НА ОБУЧЕНИЕ: 5 за СС и СНУ, 6 за ДНДО и СПН

СЕМЕСТЪР: 9 за СС и СНУ, 11 за ДНДО и СПН

ОБЩА СТУДЕНТСКА ЗАЕТОСТ: 240 ч.; в т.ч. аудиторна 15 ч.

КРЕДИТИ: 8

РАБОТЕН ЕЗИК: български език

РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА СТУДЕНТСКАТА ЗАЕТОСТ СЪГЛАСНО УЧЕБНИЯ ПЛАН

<i>ВИД УЧЕБНИ ЗАНЯТИЯ</i>	<i>ОБЩО (часове)</i>
АУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	15
В т.ч.:	
• ЛЕКЦИИ	9
• УПРАЖНЕНИЯ (семинарни занятия/ лабораторни упражнения)	6
ИЗВЪНАУДИТОРНА ЗАЕТОСТ	225

Изготвили програмата:

1. ....
(доц. д-р Виолета Димитрова)

2. ....
(гл. ас. д-р Юлия Христова)

Ръководител катедра: .....

„Катедра, икономика и управление на търговията и услугите“ (доц. д-р Виолета Димитрова)

I. АНОТАЦИЯ

Нарастващата интензивност на конкуренцията и трансформацията на традиционните форми на търговия в хибридни, определят актуалността и значимостта на проблемите свързани с конкурентоспособността на търговския бизнес. Очакваните резултати от изучаването на дисциплината са формиране на знание и разбиране в областта на изследването на конкурентната среда на търговията, специфичните особености на конкуренцията в омниканална среда, правното регулиране на конкуренцията, изграждането и поддържането на конкурентни предимства на даден търговски бизнес, избора на конкурентни стратегии за неговото по-добро позициониране спрямо конкурентите и чрез изграждане на омниканален бизнес модел.

Получените знания следва да се прилагат в дискусии, тестове, решаване на казуси от търговската практика чрез стимулиране на творческите възможности на студентите. Учебната дисциплина разширява знанията на студентите получени по „Търговски мениджмънт“ и „Омниканален търговски бизнес“, като ги запознава със спецификите на разработването на конкурентни стратегии в омниканална среда и изгражда нови умения за вземане на решения в областта на конкурентната динамика и избора на конкурентни предимства, както и тяхното прилагане в търговския бизнес.

Дисциплината „Конкурентоспособност на търговския бизнес“ съдейства за формиране на следните ключови компетентности съгласно препоръката на Съвета на Европейския съюз (ЕС) от 22 май 2018 г.:

- математическа – група 3, обогатяване на аналитичните способности на студентите за извършване на конкурентен анализ, определяне на бариерите за навлизане и излизане от търговския бизнес, оценка на договорната сила при преговори с доставчици и клиенти, оценка на конкурентните позиции на търговския бизнес на съответен пазар; използването и анализирането на различни формули и показатели, комуникация и защита на курсови проекти;*
- личностна – група 5, студентите придобиват умения за учене, да работят в конструктивен диалог с колеги, да проявяват съпричастност и да се справят с конфликтни ситуации;*
- предприемаческа – група 7, развитие на стратегическото мислене, способността за решаване на проблеми, изработването и вземането на стратегически и тактически решения за повишаване и поддържане на конкурентоспособността на търговския бизнес, анализа на ключови икономически показатели за измерване на конкурентоспособността, изграждането на умения за самостоятелна и екипна работа.*

II. ТЕМАТИЧНО СЪДЪРЖАНИЕ

№ по ред	НАИМЕНОВАНИЕ НА ТЕМИТЕ И ПОДТЕМИТЕ
ТЕМА 1. ВЪВЕДЕНИЕ В КОНКУРЕНЦИЯТА И КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА	
1.1	Същност и характерни особености на конкуренцията
1.2	Видове конкуренция
1.3	Конкурентоспособност – същност и равнища на изследване
ТЕМА 2. ДЪРЖАВНО РЕГУЛИРАНЕ НА КОНКУРЕНЦИЯТА	
2.1	Нормативно-правна уредба в областта на конкуренцията

2.2	Споразумения и съгласувани практики
2.3	Злоупотреба с монополно или господстващо положение
2.4	Контрол върху концентрациите между предприятия
2.5	Нелоялна конкуренция – същност, форми, правна защита
ТЕМА 3. АНАЛИЗ НА КОНКУРЕНТНАТА СТРУКТУРА НА ОТРАСЪЛ ТЪРГОВИЯ	
3.1	Граници на отрасъла и източници на конкуренция
3.2	Моделите за анализ на конкурентната структура на отрасъла
3.3	Методика за определяне на съответния пазар
3.4	Конкурентната структура на търговията в условия на дигитализация и омниканалност
ТЕМА 4. КОНКУРЕНТНА ПОЗИЦИЯ НА ТЪРГОВСКИЯ БИЗНЕС	
4.1	Дефиниране на конкурентната позиция
4.2	Моделите за мениджърска оценка на конкурентната позиция
4.3	Моделите за потребителска оценка на конкурентната позиция
4.4	Компоненти на конкурентния анализ
ТЕМА 5. КОНКУРЕНТНИ ПРЕДИМСТВА	
5.1	Същност и класификация на конкурентните предимства
5.2	Еволюция на теорията в областта на конкурентните предимства
5.3	Източници на конкурентни предимства в търговията
ТЕМА 6. КОНКУРЕНТНИ СТРАТЕГИИ	
6.1	Базисни стратегии на бизнеса
6.2	Конкурентни стратегии в различни типове отрасли и ситуации
6.3	Конкурентни стратегии за лидиращи, догонващи и западащи фирми
ТЕМА 7. ОСНОВНИ СТРАТЕГИЧЕСКИ РЕШЕНИЯ	
7.1	Стратегически анализ на вертикалната интеграция
7.2	Разширяване на капацитета
7.3	Навлизване в нов бизнес
ТЕМА 8. КОНКУРЕНТНО ПОВЕДЕНИЕ И КОНКУРЕНТНА ДИНАМИКА	
8.1	Същност и характерни особености на конкурентната динамика
8.2	Предпоставки на модела „действие-отговор“
ТЕМА 9. НАЦИОНАЛНИ И РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА	
12.1.	Детерминанти на националните конкурентни предимства
12.2.	Групиране на конкурентните индустрии – клъстъри
12.3.	Регионални аспекти на конкурентната среда на търговията в България

III. МЕТОДИ НА ПОДГОТОВКА И ПРОВЕЖДАНЕ НА ОБУЧЕНИЕ

Профилиращата подготовка и обучение на студентите по дисциплината "Конкурентоспособност на търговския бизнес" в дистанционната форма на обучение се осъществява чрез следните учебни ресурси и дейности:

Учебни ресурси:

- *Мултимедийни презентации по тематичното съдържание на дисциплината включващо теоретично представяне на темите и подтемите (основни понятия, постановки, дефиниции, модели, алгоритми, класификации и др.).*

- *Файлове с казуси по отделни теми на учебното съдържание и с условия на задачи и описания на основни етапи при решаване на задачите.*
- *URL връзки към електронни ресурси от интернет страници и други сайтове.*

Учебни дейности:

- *Разписание за консултации: присъствени и в електронна среда (по електронна поща, форум) със студентите.*
- *Електронни тестове с въпроси за проверка на знанията (отворени, затворени, за съпоставяне, вярно-грешно и др.).*
- *Задания за решаване на казуси или прикачване на курсови проекти.*

IV. ФОРМИ НА КОНТРОЛ

№ по ред	ВИД И ФОРМА НА КОНТРОЛА	Брой	ИАЗ ч.
1.	Семестриално оценяване		
1.1.	Електронен тест със смесени въпроси	1	40
1.2.	Електронен тест със смесени въпроси	1	40
1.3.	Курсов проект	1	65
Общо за семестриалното оценяване:		3	125
2.	Сесийно оценяване		
2.1.	Изпит (тест със смесени въпроси и казус)	1	80
Общо за сесийното оценяване:		1	80
Общо за всички форми на контрол:		4	225

V. ЛИТЕРАТУРА

ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Електронни учебни материали по дисциплината „Конкурентоспособност на търговския бизнес“, качени в платформата за електронно и дистанционно обучение на ИУ – Варна.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА:

1. Димитрова В., Д. Желязкова, Ю. Христова. Конкуренция и конкурентоспособност. Варна: Изд-во «Наука и икономика», 2016.

2. Димитрова, В. и др. Влияние на дигитализацията на търговията върху икономическото развитие на България и регионите. Варна : Наука и икономика, 2021, 254. - (Библ. Цани Калянджиев ; Кн. 17).

- 3.Владиминова, Й. Конкуренция и конкурентоспособност на търговските фирми. София: Авангард Прима, 2012
- 4.Портър М. Конкурентна стратегия. Техники за анализ на индустрии и конкуренти. София: „Класика стил“, 2010.
5. Димитрова, В. Дигитализация и производителност на ритейл сектора в България. Научни трудове. Университет за национално и световно стопанство, София : Изд. комплекс УНСС, 2021, 2, 233-245.
6. Димитрова, В. Влияние на дигитализацията върху конкуренцията в търговията на дребно в България. Известия на Съюза на учените - Варна. Сер. Икономически науки, 7, 2018, 1, 5 - 13.
7. Димитрова, В. Търговските марки на веригите за търговия на дребно – средство за вертикална конкуренция. // Търговският и туристическият бизнес в условията на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж. // Сб. с докл. от кръгла маса „Търговският и туристическият бизнес в условията на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, С.А.“Д.Ценов“ - Свищов, Свищов: Академично изд.“Ценов“, 2016, с.82-86.
8. Димитрова, В. Конкурентно поведение в условията на омниканална търговия. // Сб.докл. от международна научна конференция „Омниканална търговия и иновации“, База на УНСС – с.Равда, София: Издателски комплекс – УНСС, 2016, с.15-21.
9. Закон за защита на конкуренцията, 2008, изм. и доп. ДВ. бр.56 от 24 Юли 2015г.
10. Мокроносков, А. Конкуренция и конкурентоспособност. Екатеринбург: Изд-во Урал ун-та, 2014. Достъпен на: <c.http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/28814/1/978-5-7996-1098-2_2014.pdf> (31.11.2015)
11. Тарануха, Ю. Конкуренция: Система и процес. Москва: Дело и Сервис, 2012
12. Христова, Ю. Омниканалната търговия – източник на конкурентно предимство при продажбата на нови автомобили // Сб.докл. от международна научна конференция „Омниканална търговия и иновации“, База на УНСС – с.Равда, София: Издателски комплекс – УНСС, 2016, с. 61-68
13. Dimitrova, V. E-commerce and Competitiveness of the Bulgarian Trade Sector. Izvestia Journal of the Union of Scientists - Varna. Economic Sciences Series, Varna : Union of Scientists - Varna, 9, 2020, 3, 3 - 11.
14. Dimitrova, V., Hristova, Y., Dushkova, M. Competitive Structure of Electronic Retailing in Bulgaria. 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences and Arts : SGEM 2018 : Conference Proceedings, 26 Aug. - 01 Sept. 2018, Albena, Bulgaria : Vol. 5. Modern

Science. Iss. 1.5. Business and Management, Sofia : STEF92 Technology Ltd., 5, 2018, 1.5, 161 - 168.

15. Huggins R., H. Izushi, D. Prokop and P. Thompson. The Global Competitiveness of Region. Centre of International Competitiveness, 2013.

16. Srivastava1, M. Et al. Building a Sustainable Competitive Advantage //Technol. Manag. Innov. Volume 8, Issue 2, 2013. Достъпен на: <file:///C:/Users/Julia/Downloads/1048-2358-2-PB.pdf> (31.11.2015)

ВД/ЮХ/2021